

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/84/2017
Identifikačné číslo spisu:	6110212897
Dátum vydania rozhodnutia:	28.03.2018
Meno a priezvisko:	JUDr. Ladislav Górász
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2018:6110212897.2

UZNESENIE

Najvyšší súd Slovenskej republiky v spore žalobkyne QUATRO spol. s r.o., so sídlom v Banskej Bystrici, Nám. Štefana Moyzesa 7, IČO: 31 586 171, zastúpenej advokátom JUDr. Bohumilom Novákom, advokátska kancelária so sídlom v Banskej Bystrici, Horná 27, proti žalovanej KURTA spol. s r.o., so sídlom v Banskej Bystrici, Partizánska 89, IČO: 31 592 490, zastúpenej KOVAL & spol., advokátska kancelária, s.r.o., so sídlom v Banskej Bystrici, Komenského 3, v zastúpení JUDr. Juraja Kovala, konateľa a advokáta, o určenie vlastníckeho práva, vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 7 C 101/2010, o dovolaní žalovanej proti rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. marca 2016 sp. zn. 16 Co 1038/2014, takto

rozhodol:

Rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 31. marca 2016 sp. zn. 16 Co 1038/2014 z r u š u j e a vec mu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Žalobou sa žalobkyňa domáhala určenia (spolu) vlastníckeho práva k nehnuteľnostiam v katastrálnom území K., bližšie označeným v žalobe. Ako rozhodujúce skutočnosti v žalobe uviedla, že (spolu) vlastnícke právo nadobudla na základe kúpnej zmluvy uzavretej 24. júla 2001 so správkyňou konkurznej podstaty úpadkyne T.. Dňa 3. novembra 2003 jej právny zástupca C. (pôvodného žalovaného 1/, voči ktorému bola žaloba prvším rozsudkom súdu prvej inštancie z 24. októbra 2012 č. k. 7 C 101/2010-214 právoplatne zamietnutá) oznámil, že C. sa stal vlastníkom sporných nehnuteľností na základe rozsudku Okresného súdu Banská Bystrica z 19. novembra 2002 č. k. 20 C 80/1992-368 v spojení s rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. mája 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003. Podľa žalobkyne bolo uvedené konanie súdu „protiprávne“ a voči nej, keďže nebola stranou sporu, nevyvolalo žiadne právne účinky. Poukázala tiež na to, že konanie sp. zn. 20 C 80/1992 sa napokon, po kasačných rozhodnutiach Ústavného súdu Slovenskej republiky (ďalej len „ústavný súd“) a Najvyššieho súdu Slovenskej republiky (ďalej len „najvyšší súd“) skončilo zamietnutím žaloby C..

2. Okresný súd Banská Bystrica rozsudkom z 30. júna 2014 sp. zn. 7 C 101/2010-346 žalobu zamietol. Rozhodol tak majúci za to, že žalobkyňa (spolu) vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam na základe kúpnej zmluvy z 24. júla 2001 uzavretej so správkyňou konkurznej podstaty úpadkyne T. platne

nenadobudla. Úpadkyni a ďalším jej blízkym osobám totiž nemohli byť sporné nehnuteľnosti platne vydané podľa zákona č. 87/1991 Zb., lebo neboli oprávnenými osobami. Osobou oprávnenou na vydanie sporných nehnuteľností bol právny predchodca žalovanej C., ktorému v čase prevodu nehnuteľností na žalovanú svedčilo vlastnícke právo na základe právoplatného rozsudku Krajského súdu v Banskej Bystrici z 22. mája 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 v spojení s jeho opravnými uzneseniami z 31. júla 2003 sp. zn. 12 Co 45/2003 a z 23. marca 2004 sp. zn. 12 Co 45/2003, vydanými v konaní Okresného súdu Banská Bystrica vedenom pod sp. zn. 20 C 80/92. Ohľadne kúpnej zmluvy medzi žalobkyňou a správkyňou konkurznej podstaty úpadkyne T. došiel k záveru, že v čase jej uzavretia účinný zákon č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní síce umožňoval nadobudnutie vlastníckeho práva aj vtedy, ak úpadca nebol vlastníkom veci, nie však vtedy, keď nadobúdateľ vedel alebo musel vedieť, že úpadca alebo tretia osoba, ktorej majetok zabezpečoval úpadca, nie je vlastníkom veci. V čase predaja nehnuteľností správkyňou konkurznej podstaty žalobkyňi bolo na Okresnom súde Banská Bystrica vedené pod sp. zn. 20 C 80/1992 konanie v spore, stranou ktorého bola i úpadkyňa, ktorá teda vedela, že ohľadne sporných nehnuteľností je vedený spor, vedenie sporu ale správkyňou konkurznej podstaty neoznámila, čím porušila ustanovenie § 17 zákona č. 328/1991 Zb. Sporné nehnuteľnosti tak boli nesprávne zahrnuté do konkurznej podstaty a preto nemohli byť správkyňou konkurznej podstaty platne prevedené na žalobkyňu. Samotná žalobkyňa mala zachovať bežnú opatrnosť a vynaložiť potrebnú aktivitu na zistenie, či správkyňou konkurznej podstaty ponúkaný spoluvlastnícky podiel na sporných nehnuteľnostiach je skutočne v (spolu)vlastníctve úpadkyne.

3. Krajský súd v Banskej Bystrici na odvolanie žalobkyne rozsudkom z 31. marca 2016 sp. zn. 16 Co 1038/2014 rozsudok súdu prvej inštancie zmenil tak, že určil, že žalobkyňa je podielovou spoluvlastníčkou sporných nehnuteľností v žalovanom rozsahu. Rozhodol tak majúci za to, že súd prvej inštancie zistený skutkový stav nesprávne posúdil a vyvodil z neho nesprávny právny záver o nadobudnutí, či nenadobudnutí vlastníckeho práva stranami sporu, resp. ich právnymi predchodcami. Na prejednanie veci, keďže dokazovanie nepovažoval za potrebné dopĺňať, nenariadil pojednávanie, „a preto prípadné ďalšie tvrdenia prednesené účastníkmi konania na pojednávaní na odvolacom súde už nemohli mať vplyv na iné rozhodnutie odvolacieho súdu. Účastníci ani nevzniesli žiadny presvedčivý dôkaz potvrdzujúci, že iba ústna časť pojednávania nasledujúca po výmene písomných stanovísk by mohla zaručiť spravodlivé konanie (porovnaj napr. rozhodnutie Európskeho súdu pre ľudské práva zo dňa 25. 04. 2002, č. 64336/01 vo veci Lino Carlos Várela Assalino proti Portugalsku, prípadne rozsudok Najvyššieho súdu SR sp. zn. 5 Cdo 218/2009, 3 Cdo 186/2012)“. Podľa odvolacieho súdu pri hodnotení zisteného, nikým nespochybňovaného skutkového stavu o okolnostiach nadobudnutia vlastníckeho práva právnym predchodcom žalovanej Kazimírom Herritzom, nebolo možné opomenúť, že konanie Okresného súdu Banská Bystrica vedené pod sp. zn. 20 C 80/1992, výsledok ktorého pôvodne vyznelo v prospech právneho predchodcu žalovanej, ktorý na tomto základe previedol kúpnu zmluvu z 26. novembra 2007 nehnuteľnosti na žalovanú, prebiehalo až do roku 2012 a po viacerých kasačných rozhodnutiach najvyššieho súdu a ústavného súdu bolo napokon právoplatne skončené (rozsudkom Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. mája 2012 sp. zn. 15 Co 41/2012 v znení jeho opravného uznesenia) zamietnutím žaloby C.. Dôvodom zamietnutia žaloby pravda nebolo to, že by C. nebol oprávnenou osobou na vydanie veci, sporných nehnuteľností, ale zistenie, že žalovaní v čase rozhodnutia odvolacieho súdu už neboli vedení ako ich vlastníci. Podľa odvolacieho súdu z výsledku konania sp. zn. 20 C 80/1992 „vyplývajú prejudiciálne dôsledky pre konanie v prejednávanej veci, avšak okresný súd ich nesprávne vyhodnotil“. Odvolací súd za významné pre posúdenie veci považoval to, že záver súdov v konaní sp. zn. 20 C 80/1992 o tom, že C. bol oprávnenou osobou na vydanie sporných nehnuteľností, „sa nakoniec neprejavil“ v konečnom rozhodnutí v spore. Súd prvej inštancie nezohľadnil, že v konaní sp. zn. 20 C 80/1992 naostatok nebolo vydané rozhodnutie určujúce vlastníctvo C., resp. povinnosť žalovaných vydať mu sporné nehnuteľnosti; také rozhodnutie teda ani prejudiciálne neriešilo otázku vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam. Podľa odvolacieho súdu „okolnosť, že právny predchodca odporcu bol osobou oprávnenou na vydanie nehnuteľností, je len jednou z viacerých, na ktoré i odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení poukázal, ktoré by mali byť zohľadnené tak, aby výsledok posudzovania vyjadrený v podobe súdneho rozhodnutia, bol pokiaľ možno čo najviac zlučiteľný so všeobecnou predstavou spravodlivosti“. Právoplatným výsledkom uvedeného konania bolo nielen zamietnutie žaloby C. o vydanie veci, ale aj právoplatne zamietnutie (vzájomnej) žaloby pôvodnej

žalovanej 1/ o určenie neplatnosti reštitučnej dohody o vydaní vecí, s ktorými skutočnosťami sa súd prvej inštancie vo svojich predchádzajúcich rozsudkoch nezaoberal, hoci žalovaný od počiatku tvrdil neplatnosť reštitučnej dohody. Z týchto zistení odvolací súd vyvodil, že „ak bol právoplatným rozhodnutím zamietnutý návrh na vyslovenie neplatnosti reštitučnej dohody, teda dohody o vydanie vecí zo dňa 17. 10. 1991, potom už v tomto konaní v prejednávanej veci nie je možné jej (ne)platnosť posudzovať“. Vo vzťahu k záverom súdu prvej inštancie, že žalobkyni „vlastnícke právo k predmetu sporu platne nevzniklo“ odvolací súd dospel k záveru, že nie sú správne. Poukázal na ustanovenie § 19 ods. 1 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní, rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 84/2012 a rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29 Odo 394/2002 a dospel k záveru, že „kupujúci pri odplatnom prevode veci zapísanej do súpisu nadobudne vlastnícke právo aj vtedy, keď úpadca nebol vlastníkom veci. Zákon o konkurze a vyrovnaní prelamuje zásadu nemo plus iuris.“ Skutočnosť, že v čase prevodu spornej nehnuteľnosti v konkurznom konaní bolo vedené konanie sp. zn. 20 C 80/1992, ktorého účastníčkou bola aj úpadkyňa, ktorá teda mala vedomosť o tom, že právny predchodca žalovanej sa domáha vlastníckeho práva, resp. vydania spornej veci, je podľa odvolacieho súdu „je opäť len okolnosťou, na ktorú malo byť prihliadnuté pri rozhodovaní, aby výsledok vyjadrený v podobe súdneho rozhodnutia, bol pokiaľ možno čo najviac zlučiteľný so všeobecnou predstavou spravodlivosti“. Mal za to, že v čase právnych úkonov, či už kúpnej zmluvy uzavretej medzi právnym predchodcom žalovanej a žalovanou, ako aj v čase, kedy došlo k uzavretiu zmluvy medzi správkyňou konkurznej podstaty a žalobkyňou, boli predmetné dohody uzavreté za právneho stavu, kedy v katastri nehnuteľností nebola pochybnosť o tom, kto je ich vlastníkom. Kolíziu vlastníckeho práva strán posúdil odvolací súd v prospech žalobkyne, „ak táto nadobudla vlastnícke právo v konkurznom konaní, preto by bolo v rozpore so zásadou právnej istoty, aby o platnosti úkonu, ktorý bol schválený v konkurznom konaní konkurzným súdom, mohlo byť opätovne rozhodované v inom civilnom konaní, v ktorom by bola posudzovaná opätovne otázka určenia vlastníckeho práva osoby, ktorá sa cíti byť dohodou uzavretou medzi správcou konkurznej podstaty a tretou osobou dotknutá“. Poukázal na judikáciu, podľa ktorej sa favorizuje nadobudnutie majetku za trvania konkurzu jeho speňažením práve z dôvodu naplnenia zásady právnej istoty. Právny predchodca žalovanej nepodal žalobu o vylúčenie majetku z konkurznej podstaty úpadkyne, teda nepostupoval s náležitou obozretnosťou. Žalobkyni nemôže byť na ťarchu, že pred uzavretím zmluvy so správkyňou konkurznej podstaty neskúmala, či je úpadkyňa vlastníčkou sporných nehnuteľností, ak táto bola v katastri nehnuteľností vedená ako ich vlastníčka a vedomosť o konaní pod sp. zn. 20 C/80/1992 nemala. Podľa odvolacieho súdu významným pre posúdenie veci bola i skutočnosť, že „právny predchodca odporcu napriek tomu, že na základe rozhodnutí vydaných v konaní pred Okresným súdom Banská Bystrica č. k. 20 C 80/1992 <. mal postavenie osoby oprávnenej na vydanie sporných nehnuteľností pre účely reštitúcie, tento záver sa nakoniec neprejavil vo výroku právoplatného rozhodnutia krajského súdu ako konečného rozhodnutia vo veci samej. Uvedená skutočnosť nadobúda osobitný význam v prejednávanej veci v tom, že v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 80/1992 <. nešlo vo svojej podstate o uplatnenie reštitučného nároku zo strany právneho predchodcu odporcu, ale o sporové konanie medzi úspešnými reštituentmi (vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam im bolo vydané dohodou o vydaní vecí zo dňa 18. 10. 1991) a právnym predchodcom odporcu, ako ďalším do úvahy pripadajúcim reštituentom. Na rozdiel od právneho predchodcu odporcu vlastnícke právo k sporným nehnuteľnostiam úspešní reštituenti nadobudli na základe dohody o vydaní vecí zo dňa 18. 10. 1991 v zmysle ust. § 133 ods. 2 Občianskeho zákonníka <., čo sa okrem iného prejavilo aj v skutočnosti, že nálezom Ústavného súdu SR sp. zn. III. ÚS 303/2007 <. zo dňa 15. 05. 2008 bol okrem iného vyslovený aj zásah do ich základného práva vlastníť majetok podľa čl. 20 ods. 1 Ústavy SR, kým nálezom ústavného súdu sp. zn. I. ÚS 244/2011 <. zo dňa 24. 08. 2011 bolo vyslovené porušenie len procedurálneho základného práva právneho predchodcu odporcu na súdnu a inú právnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy SR a práva na spravodlivé súdne konanie podľa čl. 6 ods. 1 Dohovoru o ochrane ľudských práv a základných slobôd. Právoplatným výsledkom predchádzajúceho konania pred Okresným súdom Banská Bystrica sp. zn. 20 C 80/1992 <. bolo zamietnutie návrhu právneho predchodcu odporcu na vydanie sporných nehnuteľností, ako aj právoplatné zamietnutie návrhu na vyslovenie neplatnosti reštitučnej dohody v prospech úspešných reštituentov. Právny predchodca odporcu tak nedosiahol svoj uplatnený reštitučný nárok, v dôsledku tohto výsledku uvedeného konania zostal po právoplatnom skončení konania v postavení ako potenciálny reštituent, ktorý nebol v rámci reštitúcie úspešný v uplatnení svojho

reštitučného nároku a v inom konaní nie je možné opätovne skúmať jeho prípadné vlastnícke právo, pretože na to z hľadiska prejednávanej veci slúži práve osobitné konanie na základe návrhu podľa § 5 ods. 5 zákona č. 87/1991 Zb. <. Keďže reštitučné predpisy sú k všeobecným predpisom vo vzťahu špeciality, čo znamená, že tam, kde existuje špeciálna úprava, nemožno použiť všeobecnú; existencia špeciálnej úpravy umožňuje uplatniť nárok na vydanie veci; ak nárok uplatnený nebol alebo takejto požiadavke nebolo v konečnom dôsledku vyhovie, je vylúčená možnosť uplatniť toto právo inak. Odvolací súd teda nespochybňuje právny záver v konaní vedenom pod sp. zn. 20 C 80/1992 <. ohľadne postavenia právneho predchodcu odporcu ako oprávnenej osoby na vydanie sporných nehnuteľností, to však nič nemení na tom, že uvedené postavenie osoby oprávnenej na vydanie nehnuteľností sa neprejavilo vo výroku rozhodnutia, ktorým sa konanie právoplatne skončilo“.

4. Proti rozsudku odvolacieho súdu podala žalovaná dovolanie. Navrhla napadnuté rozhodnutie zrušiť a vec vrátiť odvolaciemu súdu na ďalšie konanie. Prípustnosť dovolania žalovaná vyvodzuje z ustanovenia § 237 ods. 1 písm. f/ a g/ zákona č. 99/1963 Zb. Občiansky súdny poriadok v znení neskorších predpisov (ďalej aj ako „OSP“), resp. ustanovenia § 236 ods. 1 OSP a odôvodňuje ho dovolacími dôvodmi podľa § 241 ods. 2 písm. a/ a c/ OSP; dovolací dôvod podľa § 241 ods. 2 písm. a/ OSP v spojení s § 237 ods. 1 písm. f/ a g/ OSP. Dovolací dôvod podľa § 237 ods. 1 písm. f/ OSP spočíva podľa žalovanej v tom, že závery odvolacieho súdu v časti týkajúcej sa platnosti dohody o vydaní veci sú prekvapivé, nepresvedčivé, arbitrárne a negujúce jeho skoršie závery zaujaté v zrušujúcom uznesení. Rozhodnutie odvolacieho súdu je založené na posudzovaní prejudiciality a záväznosti rozhodnutí a posúdení v inom konaní, pričom jej bola odňatá možnosť z toho pohľadu sa k veci vyjadriť a argumentovať. Odvolací súd mal správne postupovať tak (ako v skutkovo a právne takmer totožnej veci), že mal vyzvať strany sporu, aby sa vyjadrili k veci z hľadiska účinkov iných konaní a rozhodnutí a posudzovania prejudiciálnych otázok. Vádu konania podľa § 237 ods. 1 písm. g/ OSP vidí žalovaná v tom, že podľa záhlavia napadnutého rozsudku o veci rozhodoval aj sudca B. Q., ktorý ale bol opatrením predsedu odvolacieho súdu vylúčený z prejednávania a rozhodovania veci. Z hľadiska právneho posúdenia veci za rozhodujúci považuje žalovaná záver vyplývajúci z rozhodnutí ústavného súdu a najvyššieho súdu konajúcich v spore vedenom na Okresnom súde Banská Bystrica pod sp. zn. 20 C 80/1992, naostatok nespochybňovaný ani odvolacím súdom, že „skutočným vlastníkom z hľadiska účelu zákona č. 87/1991 Zb. bol C.“. Konečným rozhodnutím vydaným v označenom spore (rozsudok Krajského súdu v Banskej Bystrici z 30. mája 2012 sp. zn. 15 Co 41/2012) nebolo vyhovie žalobe C. proti žalovaným (právnym predchodcom žalobkyne v tomto spore) nie preto, že by menovaný nebol oprávnenou osobou alebo že by neboli splnené iné podmienky vydania veci, ale len z dôvodu, že žalovaní v označenom spore v čase rozhodovania súdu už neboli vedení ako vlastníci sporných nehnuteľností. Podľa žalovanej bolo potrebné uvedenú skutočnosť vziať do úvahy, a to v kontexte so skorším záverom odvolacieho súdu, že pri zamietajúcom výroku rozsudku je potrebné v rámci prekážky res iudicata i účinkov prejudiciality skúmať dôvody zamietnutia žaloby. „V prípade napr. absencie naliehavého právneho záujmu, alebo skutočnosti, že v čase rozhodovania súdu žaloba smeruje proti osobám, ktoré nie sú už vecne legitimované, rozhodnutie veci v tomto konaní nemôže mať účinky res iudicata ani záväznej prejudiciality pre meritórne posudzovanie príslušnej hmotnoprávnej otázky súdmi v iných konaniach (či už prejudiciálne alebo vo veci samej)“. Rovnako, rozhodnutie o zamietnutí vzájomnej žaloby o vyslovenie neplatnosti dohody o vydaní veci zo 17. októbra 1991 len z dôvodu jej procesnej neprípustnosti (bez meritórneho preskúmania, či bola alebo nebola platným právnym úkonom) netvorí prekážku res iudicata jej opätovného súdneho prieskumu. Podľa žalovanej dôsledky napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu sú v príkrom rozpore so všeobecnou predstavou spravodlivosti. Napadnuté rozhodnutie je odôvodnené formalistickým výkladom hmotnoprávnych i procesnoprávnych noriem.

5. Žalobkyňa navrhla dovolanie ako nedôvodné zamietnuť. Predovšetkým namietala, že dovolacie dôvody nie sú vymedzené spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 novej úpravy civilného sporového poriadku, zákona č. 160/2015 Z.z. (ďalej aj ako „CSP“), a dovolanie ako také nie je teda prípustné. Pokiaľ sa žalovaný v dovolaní zaoberá okolnosťami nadobudnutia vlastníckeho práva stranami sporu, resp. ich právnymi predchodcami, ide o námietku riešenia skutkových otázok, s ktorými sa dovolací súd nezaoberá. Tvrdí, že vlastnícke právo nadobudla originálnym spôsobom a preto je v danej veci vylúčené

použitie zásady „*nemo plus iuris ad alium transfere potest, quam ipse habet*“. Vzhľadom na pôvodné nadobudnutie vlastníckeho práva je irelevantné skúmanie dobromyseľnosti žalovanej. V súvislosti s nadobudnutím vlastníctva od správcu konkurznej podstaty úpadcu za podstatné považuje to, že po skončení konkurzného konania je vylúčená integrálna reštitúcia. Riešenie kolízie vlastníckych práv strán sporu, resp. ich právnych predchodcov odvolací súd jasne a zrozumiteľne odôvodnil, jeho rozhodnutie preto nie je prekvapivé ani arbitrárne. Otázka, či C. bola spôsobená krivda na jeho právach ako oprávnenej osoby, nebola predmetom sporu. Menovaný si nemôže nárokovať vlastnícke právo len z dôvodu, že je obeťou totalitného režimu. Pokiaľ žalovaná namieta, že mu nebola daná možnosť vyjadriť sa k posudzovaniu prejudiciality a záväznosti rozhodnutí v inom konaní, robí tak neopodstatnene, pretože riešenie týchto otázok je dané zákonom. Preto nebolo porušené právo žalovanej na spravodlivý proces.

6. Najvyšší súd Slovenskej republiky ako súd dovolací s prihliadnutím na to, že dovolanie v danej veci bolo podané do 30. júna 2016 a 1. júla 2016 nadobudol účinnosť zákon č. 160/2015 Z.z. Civilný sporový poriadok, ktorý zásadným spôsobom zmenil podmienky prípustnosti dovolania, musel v prvom rade posúdiť vzájomnú súvzťažnosť starej a novej právnej úpravy dovolacieho konania.

7. Podľa prechodného ustanovenia § 470 ods. 1 CSP platí, že ak nie je ustanovené inak, platí tento zákon aj na konania začaté pred dňom nadobudnutia jeho účinnosti. Podľa § 470 ods. 2 veta prvá CSP (ale) právne účinky úkonov, ktoré v konaní nastali pred dňom nadobudnutia účinnosti tohto zákona, zostávajú zachované.

8. Zohľadňujúc vzájomnú koreláciu ustanovení § 470 ods. 1 CSP a § 470 ods. 2 CSP dovolací súd konštatuje (a tým reaguje aj na námietku žalobkyne, že dovolacie dôvody žalovaná nevymedzila spôsobom uvedeným v § 431 až § 435 CSP), že nová právna úprava vychádza síce z princípu okamžitej aplikability procesnoprávných noriem (viď § 470 ods. 1 CSP), rešpektuje ale procesný účinok dovolaní podaných do 30. júna 2016, ktorý zostal zachovaný aj po 30. júni 2016 (viď § 470 ods. 2 CSP). V dôsledku toho platí, že ustanovenia novej, od 1. júla 2016 účinnej právnej úpravy o dovolaní a dovolacom konaní, sa v prípade týchto dovolaní nemôže uplatniť v plnom rozsahu hneď od uvedeného dňa v celej šírke a so všetkými dôsledkami. Úplná aplikabilita týchto ustanovení novej právnej úpravy sa uplatní až pri dovolaniach podaných od uvedeného dňa. Opačný záver by bol porušením právnej istoty a legitímnych očakávaní strán, lebo ten, kto konal na základe dôvery v platný a účinný zákon, nemôže byť vo svojej dôvere k nemu sklamaný (viď tiež závery prijaté v rozhodnutí Ústavného súdu Slovenskej republiky sp. zn. PL. ÚS 36/1995).

9. Podľa právneho stavu účinného do 30. júna 2016, bolo dovolaním možné napadnúť právoplatné rozhodnutia odvolacieho súdu iba vtedy, pokiaľ to zákon pripúšťal (§ 236 ods. 1 OSP). Dôvody prípustnosti dovolania proti rozsudku vymedzoval § 238 OSP a proti uzneseniu § 239 OSP. Dovolanie bolo prípustné proti každému rozhodnutiu tiež vtedy, ak v konaní došlo k závažnejším procesným vadám uvedeným v § 237 ods. 1 OSP. Ak nešlo o vady uvedené v § 237 ods. 1 OSP, dovolací súd neprihliadal na vady konania, ktoré neboli uplatnené v dovolaní, ibaže tieto vady mali za následok nesprávne rozhodnutie vo veci (§ 242 ods. 1, druhá veta OSP). Na uvedené vady teda prihliadal dovolací súd z úradnej povinnosti, t. j. bez ohľadu na to, či ich dovolateľ v dovolaní namieta alebo nie. Dovolací súd takto postupoval aj vtedy, ak dovolanie bolo prípustné podľa ustanovení § 238 a § 239 OSP (ako je tomu v danej veci, keďže dovolanie žalovanej pri zmeňujúcom rozsudku odvolacieho súdu je prípustné podľa § 238 ods. 1 OSP).

10. Majúc na zreteli uvedené, dovolací súd predovšetkým skúmal, či konanie súdov nemá vady uvedené v § 237 ods. 1 OSP, osobitne sa pritom zamerl na vady žalovanou výslovne namietané v dovolaní (§ 237 ods. 1 písm. g/ a f/ OSP). Dospel k záveru, že námietka týchto vád uplatnených žalovanou v dovolaní je dôvodná len v časti namietajúcej vadu podľa § 237 ods. 1 písm. f/ OSP (účastníkovi konania sa postupom súdu odňala možnosť konať pred súdom), nie však aj v časti namietajúcej vadu podľa § 237 ods. 1 písm. g/ OSP (rozhodoval vylúčený sudca).

11. Z opravného uznesenia Krajského súdu v Banskej Bystrici zo 16. februára 2017, sp. zn. 16 Co 1038/2014, vydaného na podnet dovolacieho súdu, vyplýva, že v písomnom vyhotovení rozsudku

odvolacieho súdu došlo v jeho záhlaví k zrejmej nesprávosti a to uvedením B. ako tretieho člena odvolacieho senátu 16 Co, ktorý sa však na prejednaní a rozhodovaní veci isto nepodieľal. Dovolací súd preto námietku vady podľa § 237 ods. 1 písm. g/ OSP nepovažoval za dôvodnú.

12. Pokiaľ ale žalovaná v dovolaní tvrdí aj vadu podľa § 237 ods. 1 písm. f/ OSP, robí tak podľa dovolacieho súdu opodstatnene. Žalovaná síce tvrdí uvedenú vadu len vo vzťahu k záverom odvolacieho súdu týkajúcim sa otázok platnosti dohody o vydaní vecí, prejudiciality a záväznosti rozhodnutí v konaní sp. zn. 20 C 80/1992, podľa názoru dovolacieho súdu má ale konanie odvolacieho súdu rovnakú vadu aj v časti týkajúcej sa jeho záverov nadobudnutia vlastníckeho práva žalobkyňou na základe kúpnej zmluvy uzavretej so správcom konkurznej podstaty úpadkyne T.. Na vadu v ostatne uvedenej časti konania bol dovolací súd, ako to už bolo uvedené vyššie, povinný prihliadnuť podľa § 242 ods. 1, druhá veta OSP z úradnej povinnosti, bez ohľadu na to, či ju žalovaná výslovne vytýkala v dovolaní.

13. Súd prvej inštancie zamietol žalobu o určenie (spolu) vlastníckeho práva žalobkyne majúcej za to, že žalobkyňa (spolu) vlastnícke právo k predmetu sporu platne nevzniklo a toto právo svedčí žalovanej, ktorá sporné nehnuteľnosti nadobudla v čase, keď jej právnomu predchodcovi C. patrilo vlastnícke právo na základe právoplatného rozhodnutia vydaného v konaní sp. zn. 20 C 80/1992. Svoje závery o vlastníckom práve právneho predchodcu žalovanej a absencii tohto práva na strane právnych predchodcov, resp. predchodkyne žalobkyne, úpadkyne T. oprel teda o výsledok konania sp. zn. 20 C 80/1992.

14. Podľa odvolacieho súdu ale súd prvej inštancie nesprávne vyhodnotil prejudiciálne dôsledky konania sp. zn. 20 C 80/1992 pre preskúmané konanie. Odvolací súd za významné pre posúdenie veci považoval to, že záver súdov v konaní sp. zn. 20 C 80/1992 o tom, že C. bol oprávnenou osobou na vydanie sporných nehnuteľností, „sa nakoniec neprejavil“ v konečnom rozhodnutí v spore. Súd prvej inštancie nezohľadnil, že v konaní sp. zn. 20 C 80/1992 naostatok nebolo vydané rozhodnutie určujúce vlastníctvo C., resp. povinnosť žalovaných vydať mu sporné nehnuteľnosti; také rozhodnutie teda ani prejudiciálne neriešilo otázku vlastníctva k sporným nehnuteľnostiam. Podľa odvolacieho súdu „okolnosť, že právny predchodca odporcu bol osobou oprávnenou na vydanie nehnuteľností, je len jednou z viacerých, na ktoré i odvolací súd vo svojom zrušujúcom uznesení poukázal, ktoré by mali byť zohľadnené tak, aby výsledok posudzovania vyjadrený v podobe súdneho rozhodnutia, bol pokiaľ možno čo najviac zlučiteľný so všeobecnou predstavou spravodlivosti“. Právoplatným výsledkom uvedeného konania bolo nielen zamietnutie žaloby C. o vydanie vecí, ale aj právoplatne zamietnutie vzájomnej žaloby pôvodnej žalovanej 1/ o určenie neplatnosti reštitučnej dohody o vydaní vecí, s ktorými skutočnosťami sa súd prvej inštancie vo svojich predchádzajúcich rozsudkoch „nezaoberal“, hoci žalovaný od počiatku tvrdil neplatnosť reštitučnej dohody. Z týchto zistení odvolací súd vyvodil, že „ak bol právoplatným rozhodnutím zamietnutý návrh na vyslovenie neplatnosti reštitučnej dohody, teda dohody o vydanie vecí zo dňa 17. 10. 1991, potom už v tomto konaní v prejednávanej veci nie je možné jej (ne)platnosť posudzovať“.

15. Podľa dovolacieho súdu odvolací súd svojím vyššie uvedeným postupom, ktorý vyústil do jeho rozhodnutie súdu prvej inštancie zmeňujúceho rozhodnutia, porušil právo žalovanej na spravodlivý proces, pretože tým, že svoje rozhodnutie „nečakane“ založil na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa, v skutočnosti žalovanej odňal právo namietať správnosť jeho právneho názoru na inštančne vyššom súde. Odvolací súd až vo svojom rozsudku hodnotil „prejudiciálne dôsledky“ konania sp. zn. 20 C 80/1992 pre preskúmané konanie a otázku neplatnosti reštitučnej dohody o vydaní vecí, „s ktorými skutočnosťami sa súd prvej inštancie vo svojich predchádzajúcich rozsudkoch nezaoberal, hoci žalovaný od počiatku tvrdil neplatnosť reštitučnej dohody“. Až z rozhodnutia odvolacieho súdu sa žalovaná dozvedela, že odvolací súd vyvodil svoj iný právny záver zo skutočností stranami v konaní netvrdenými a súdom prvej inštancie nehodnotenými. K novým právnym záverom odvolacieho súdu sa strany sporu nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť nové dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvej inštancie sa nejavili významnými.

16. Ak odvolací súd dospel k iným právnym záverom pri posúdení zisteného skutkového stavu súdom

prvej inštancie, mal správne rozhodnutie súdu prvej inštancie zrušiť a vec mu vrátiť na ďalšie konanie. Požiadavke dôsledného rešpektovania ústavného princípu dvojinstančnosti občianskeho súdneho konania odvolací súd mohol učiniť zadosť iba kasačným rozhodnutím. Tým, že odvolací súd tak nepostupoval, znemožnil strane sporu realizáciu jeho procesných práv, lebo mu odoprel možnosť prieskumu správnosti nových, prípadne z pohľadu súdu prvej inštancie dosiaľ bezvýznamných, avšak z hľadiska právneho posúdenia veci odvolacím súdom rozhodujúcich skutkových a právnych zistení. Svojim postupom teda žalovanej odňal možnosť konať pred súdom v zmysle § 237 ods. 1 písm. f/ O.s.p.

17. Podľa dovolacieho súdu rovnakou vadou trpí konanie a rozhodnutie odvolacieho súdu v časti pojednávajúcej o právnych dôsledkoch nadobudnutia vlastníctva žalobkyňou v konkurznom konaní.

18. Súd prvej inštancie ohľadne kúpnej zmluvy medzi žalobkyňou a správkyňou konkurznej podstaty úpadkyne T. dospel k záveru, že v čase jej uzavretia účinný zákon č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní síce umožňoval nadobudnutie vlastníckeho práva aj vtedy, ak úpadca nebol vlastníkom veci, nie však vtedy, keď nadobúdateľ vedel alebo musel vedieť, že úpadca alebo tretia osoba, ktorej majetok zabezpečoval úpadca, nie je vlastníkom veci. V čase predaja nehnuteľností správkyňou konkurznej podstaty žalobkyni bolo na Okresnom súde Banská Bystrica vedené konanie pod sp. zn. 20 C 80/1992 v spore stranou ktorého bola i úpadkyňa, ktorá teda vedela, že ohľadne sporných nehnuteľností je vedený spor, toto však správkyňou konkurznej podstaty neoznámila, čím porušila ustanovenie § 17 zákona č. 328/1991 Zb. Sporné nehnuteľnosti tak boli nesprávne zahrnuté do konkurznej podstaty a preto nemohli byť správkyňou konkurznej podstaty platne prevedené na žalobkyňu. Samotná žalobkyňa mala zachovať bežnú opatrnosť a vynaložiť potrebnú aktivitu na zistenie, či správkyňou konkurznej podstaty ponúkaný spoluvlastnícky podiel na sporných nehnuteľnostiach je skutočne vlastníctvom úpadkyne.

19. Na rozdiel od toho odvolací súd poukázal na ustanovenie § 19 ods. 1 zákona č. 328/1991 Zb. o konkurze a vyrovnaní, rozhodnutie najvyššieho súdu sp. zn. 3 Obo 84/2012 a rozhodnutie Najvyššieho súdu Českej republiky sp. zn. 29 Odo 394/2002 a dospel k záveru, že „kupujúci pri odplatnom prevode veci zapísanej do súpisu nadobudne vlastnícke právo aj vtedy, keď úpadca nebol vlastníkom veci. Zákon o konkurze a vyrovnaní prelamuje zásadu nemo plus iuris“. Skutočnosť, že v čase prevodu spornej nehnuteľnosti v konkurznom konaní bolo vedené sporové konanie sp. zn. 20 C 80/1992, ktorého stranou bola aj úpadkyňa, ktorá teda mala vedomosť o tom, že právny predchodca žalovanej sa domáha vlastníckeho práva, resp. vydania spornej veci, je podľa odvolacieho súdu „je opäť len okolnosťou, na ktorú malo byť prihliadnuté pri rozhodovaní, aby výsledok vyjadrený v podobe súdneho rozhodnutia, bol pokiaľ možno čo najviac zlučiteľný so všeobecnou predstavou spravodlivosti“. Mal za to, že v čase právnych úkonov, či už kúpnej zmluvy uzavretej medzi právnym predchodcom žalovanej a žalovanou, ako aj v čase, kedy došlo k uzavretiu zmluvy medzi správkyňou konkurznej podstaty a žalobkyňou, boli predmetné dohody uzavreté za právneho stavu, kedy v katastri nehnuteľností nebola pochybnosť o tom, kto je ich vlastníkom. Kolíziu vlastníckeho práva strán posúdil odvolací súd v prospech žalobkyne, „ak tento nadobudol vlastnícke právo v konkurznom konaní, preto by bolo v rozpore so zásadou právnej istoty, aby o platnosti úkonu, ktorý bol schválený v konkurznom konaní konkurzným súdom, mohlo byť opätovne rozhodované v inom civilnom konaní, v ktorom by bola posudzovaná opätovne otázka určenia vlastníckeho práva osoby, ktorá sa cíti byť dohodou uzavretou medzi správcom konkurznej podstaty a treťou osobou dotknutá“. Poukázal na zákon a judikaturu, podľa ktorých sa favorizuje nadobudnutie majetku za trvania konkurzu jeho speňažením práve z dôvodu naplnenia zásady právnej istoty. Právny predchodca žalovanej nepodal žalobu o vylúčenie majetku z konkurznej podstaty úpadkyne, teda nepostupoval s náležitou obozretnosťou. Žalobkyni nemôže byť na ťarchu, že pred uzavretím zmluvy so správkyňou konkurznej podstaty neskúmala, či je úpadkyňa vlastníčkou sporných nehnuteľností, ak táto bola v katastri nehnuteľností vedená ako ich vlastníčka a vedomosť o konaní pod sp. zn. 20 C 80/1992 nemala.

20. Aj v tejto časti založil odvolací súd svoje rozhodnutie „nečakane“ na iných právnych záveroch než súd prvého stupňa a tak v skutočnosti žalovanej odňal právo namietat správnosť jeho právneho názoru na inštančne vyššom súde. Až z rozhodnutia odvolacieho súdu sa žalovaný dozvedel, že odvolací súd vyvodil svoj iný právny záver zo skutočností stranami v konaní netvrdenými a súdom prvej inštancie

nehodnotenými. K novým právnym záverom odvolacieho súdu sa strany sporu nemali možnosť vyjadriť, prípadne predložiť nové dôkazy, ktoré z hľadiska doterajších právnych záverov súdu prvého stupňa sa nejavili významnými. Odvolací súd, na rozdiel od súdu prvej inštancie, aplikoval na zistený skutkový stav veci aj ustanovenie § 19 ods. 1 zákona č. 328/1991 Zb., ktoré súd prvej inštancie neuplatnil.

21. Občiansky súdny poriadok v ustanovení § 213 ods. 2 O.s.p. ustanovoval, že ak bol odvolací súd toho názoru, že sa na vec vzťahuje ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a bolo pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, vyzval účastníkov konania, aby sa k možnému použitiu tohto ustanovenia vyjadrili.

22. Zabrániť vydávaniu „nepredvídateľných“ rozhodnutí malo vyššie citované ustanovenie § 213 ods. 2 O.s.p., podľa ktorého musel odvolací súd postupovať vtedy, keď dospel k záveru, že sa na vec podľa jeho názoru vzťahovalo také ustanovenie právneho predpisu, ktoré pri dovtedajšom rozhodovaní zo strany súdu prvého stupňa nebolo použité, bolo však pre rozhodnutie vo veci určujúce. Strane sporu sa tak vytvárala možnosť vyjadriť sa k novej aplikácii dosiaľ nepoužitého ustanovenia, resp. inštitútu na zistený skutkový stav. Tým, že mohol až po samotné rozhodnutie argumentovať a predvídať možné rozhodnutie súdu, posilňovalo sa jeho právo na spravodlivý proces (dovolací súd poznamenáva, že rovnako upravuje povinnosť odvolacieho súdu aj nový Civilný sporový poriadok v ustanovení § 382, podľa ktorého bude odvolací súd v ďalšom konaní postupovať).

23. K právnym dôsledkom nerešpektovania citovaného ustanovenia Občianskeho súdneho poriadku sa najvyšší súd už vyjadril v rozhodnutí z 27. októbra 2010 sp. zn. 5 Cdo 322/2009, ktoré bolo pod č. 33/2011 publikované v Zbierke stanovísk najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky (viď tiež www.nsud.sk <..>). Najvyšší súd v ňom konštatoval, že „pokiaľ odvolací súd nevyzval účastníka konania v zmysle § 213 ods. 2 Občianskeho súdneho poriadku v znení účinnom od 15. októbra 2008, aby sa vyjadril k možnému použitiu tohto ustanovenia právneho predpisu, ktoré pri doterajšom rozhodovaní veci nebolo použité a je podľa názoru odvolacieho súdu pre rozhodnutie vo veci rozhodujúce, odňal účastníkovi konania možnosť pred súdom konať (§ 237 písm. f/ O.s.p.)“. Tieto závery sú plne opodstatnené aj v preskúvanom prípade.

24. Uvedená skutočnosť, že došlo v konaní k procesnej vade podľa § 237 písm. f/ O.s.p. je okolnosťou, pre ktorú musí dovolací súd napadnuté rozhodnutie vždy zrušiť, pretože rozhodnutie vydané v konaní postihnutom tak závažnou procesnou vadou, nemôže byť považované za správne.

25. Vzhľadom na dôvody, ktoré viedli k potrebe zrušiť napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu, nezaoberal sa dovolací súd ďalšími námietkami žalovanej uvedenými v dovolaní.

26. Ak bolo rozhodnutie zrušené a ak bola vec vrátená na ďalšie konanie a nové rozhodnutie, súd prvej inštancie a odvolací súd sú viazaní právnym názorom dovolacieho súdu (§ 455 CSP).

27. Pre ďalšie konanie, na ktoré sa vec vracia, dovolací súd poznamenáva, že interpretáciu ustanovenia § 19 ods. 2 zákona č. 328/1991 Zb. podal najvyšší súd už v rozsudku z 11. septembra 2009 sp. zn. 5 Cdo 194/2008, ktorý bol publikovaný v Zbierke stanovísk Najvyššieho súdu a rozhodnutí súdov Slovenskej republiky zošit 3/2010 pod č. 25. V uznesení z 30. apríla 2012 sp. zn. 6 MCdo 1/2011 dovolací súd zas zaujal záver k ďalším otázkam platnosti speňaženia majetku zaradeného do súpisu konkurznej podstaty v situácii, keď pred speňažením spísaného majetku nevyšlo najavo, že je tu osoba, ktorá k tomuto majetku uplatňuje právo vylučujúce súpis, resp. keď došlo k speňaženiu majetku bez toho, aby tretia osoba mohla - z objektívneho hľadiska - domáhať sa vylúčenia tohto majetku z konkurznej podstaty.

28. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto uzneseniu nie je prípustný opravný prostriedok.